

Nr 91.

Ankom till riksdagens kansli den 28 april 1936 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsverkets övertagande av staden Skövdes förpliktelser beträffande innehavare av vissa befattningar, vilka vid rådhusrättens i staden upphörande komma att indragas, m. m.

(3:e avd.)

I en till riksdagen avlåten, den 28 februari 1936 dagtecknad proposition, nr 101, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva,

dels att till rådmännen i Skövde Karl Johan Pettersson, Tage Edvard Rudstedt, Arvid August Heliodoros Edlund och Anders Oskar Johansson må från och med den dag, då föreskrift om stadens förenande i judiciellt avseende med Gudhems och Kåkindes domsaga träder i kraft, från allmänna indragningsstaten under deras återstående livstid utbetalas årlig gottgörelse av 3,352 kronor till Pettersson, 816 kronor till Rudstedt samt 135 kronor till en var av Edlund och Johansson, med iakttagande av att å förmånen dyrtidstillägg icke skall utgå;

dels ock att till Rudstedt må från och med nyssnämnda dag, så länge han kvarstår i tjänst såsom stadsfogde med skyldighet att verkställa mantals-skrivning och debitering av utskylder, från allmänna indragningsstaten årligen utbetalas ytterligare gottgörelse med 1,200 kronor, med iakttagande av att ej heller å detta belopp dyrtidstillägg skall utgå.

Enligt 1 § lagen den 17 juni 1932 om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende äger Kungl. Maj:t med stadsfullmäktiges samtycke förordna, att rådhusrätt i stad skall upphöra och staden i judiciellt avseende förenas med domsaga. Beträffande stad, där länsstyrelsen ej har sitt säte och i vars rådhusrätt borgmästaren är ensam lagfaren ledamot eller jämte borgmästaren endast en ledamot finnes som skall vara lagfaren, äger Kungl. Maj:t, jämlikt 2 § nämnda lag, när borgmästartjänsten är ledig, även utan stadsfullmäktiges samtycke meddela enahanda förordnande som nyss nämnts, såframt

1. ändringen med hänsyn till förhållandena i såväl staden som domsagan finnes vara till gagn för rättsskipningen,

2. statsverket övertager stadens förpliktelser beträffande avlöning och pension till innehavare av befattning, som genom rådhusrättens upphörande indrages, samt

3. ändringen icke medför ökad ekonomisk börda eller annan avsevärd olägenhet för staden.

Borgmästartjänsten i Skövde, vars invånarantal den 31 december 1934 uppgick till 11,163 personer, är sedan den 1 januari 1935 vakant. Förutom av borgmästaren skall stadens rådhusrätt enligt gällande arbetsordning utgöras av en lagfaren rådman, en icke lagfaren rådman och två extra rådmän. Förstnämnda rådmansbefattning innehaves sedan år 1920 av rådmannen Karl Johan Pettersson, som är född år 1876. Icke lagfaren rådman är Tage Edvard Rudstedt, född år 1879 och vald år 1920. Extra rådmän äro Arvid August Heliodoros Edlund och Anders Oskar Johansson, vilka äro födda Edlund år 1885 och Johansson år 1879 samt utsedda till rådmän år 1929 respektive år 1931. Lagfarne rådmannen Pettersson är jämväl enligt länsstyrelsens förordnande fastighetsregisterförare för staden; icke lagfarne rådmannen Rudstedt är tillika stadsfogde och kronouppbörds-kassör. — Enligt gällande lönestat utgå till rådmännen från staden följande årliga avlöningsförmåner: till lagfarne rådmannen 1,400 kronor i lön och 300 kronor i semesterbidrag, tillhopa 1,700 kronor, till icke lagfarne rådmannen 525 kronor samt till en var av de extra rådmännen 135 kronor. Lagfarne och icke lagfarne rådmännen äro dessutom tillförsäkrade, den förre viss sportelinkomst och andel i auktionsprovisioner och den senare viss andel i auktionsprovisioner. Nettoinkomsten i sistnämnda hänseenden har under femårsperioden 1930—1934 utgjort i medeltal för Pettersson 1,652 kronor och för Rudstedt 291 kronor om året. De sammanlagda årliga avlöningsförmånerna i tjänsten såsom rådman kunna sålunda beräknas hava i medeltal utgjort för Pettersson 3,352 kronor, för Rudstedt 816 kronor, för Edlund 135 kronor och för Johansson likaledes 135 kronor. Pettersson åtnjuter därjämte såsom fastighetsregisterförare ett årligt arvode å 1,500 kronor. Anmärkas må även att Rudstedt i egenskap av stadsfogde och kronouppbörds-kassör äger rätt att uppbära — förutom viss fast lön — med tjänsterna förenade sportler. Det har sålunda upplysts, bland annat, att Rudstedt under femårsperioden 1930—1934 årligen i medeltal i uppbördsprovision å landstingsmedel ägt tillgodoföra sig ett belopp av 1,203 kronor 60 öre. — Någon utfästelse från stadens sida om pensionering föreligger icke beträffande någon av rådmännen, och skyldighet har icke föreskrivits för dem att vid viss ålder avgå från tjänsten. Ej heller har i deras fullmakter inryckts föreskrift om skyldighet att övergå till annan tjänst.

I fråga om Gudhems och Kåkindes domsaga, vilken omsluter staden Skövde, har Kungl. Maj:t den 21 april 1933 förordnat att dess båda tingslag skulle, från och med dag som framdeles bestämdes, förenas till ett tingslag med tingsställe i Skövde, ävensom meddelat föreskrifter angående behandlingen av frågan om uppförande av det nya tingshus som med anledning av detta beslut måste uppföras i staden.

Sedan utredning genom länsstyrelsens i Skaraborgs län försorg verkställt angående Skövdes förenande i judiciellt hänseende med Gudhems och Kåkindes domsaga, hava stadsfullmäktige i Skövde vid samman-

träde den 23 januari 1936 beslutat uttala sin anslutning till föreningen i fråga under villkor

1) att staden inom domsagan bildade ett eget tingslag med minst 20 allmänna tingssammanträden och minst ett sammanträde med tremansnämnd årligen,

2) att domsagan i övrigt, jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 21 april 1933, bildade ett gemensamt tingslag med kansli och tingsställe i Skövde,

3) att det för detta ändamål planerade tingshuset uppfördes i Skövde och att arbetet därmed igångsattes före den 1 januari 1937,

4) att stadens andel i kostnaderna för tingshusets uppförande fastställdes till en tredjedel av byggnadskostnaderna, samt

5) att statsverket övertog stadens förpliktelser beträffande dels avlöning och pension till innehavare av befattning, som genom rådhusrättens upphörande indroges, dels ock ersättning åt kronokassören för minskade inkomster i samband med stadens förening i judiciellt avseende med domsagan.

Beträffande detta sistnämnda villkor har magistraten i Skövde hemställt, att från statsverket finge årligen utgå — förutom ersättning till rådmännen för de med respektive rådmansjänster förenade avlöningsförmånerna med belopp som förut angivits — till rådmannen Pettersson såsom fastighetsregisterförare ett belopp av 1,500 kronor, därest nämnda bestyr skulle komma att övertagas av kommunalborgmästaren, och till rådmannen Rudstedt i egenskap av kronouppbörds-kassör ett belopp av 1,200 kronor i vederlag för mistad uppbördsprovision å landstingsmedel, vilken uppbörd vid stadens förenande med domsagan komme att övertagas av postverket.

Vid sammanträde den 11 februari 1936 med ombud för de tingshusbyggnadsskyldige i Gudhems och Kåkindes häraderna hava dessa enhälligt beslutat att, i händelse staden på sätt stadsfullmäktige medgivit förenades med domsagan, bidra till ett för staden och häraderna gemensamt tings- och kanslihus i Skövde med två tredjedelar av byggnadskostnaderna ävensom uppdragit åt utsedda kommitterade att å de tingshusbyggnadsskyldiges vägnar upptaga erforderliga lån för tingshusets uppförande och vidtaga därför erforderliga åtgärder.

Statskontoret — som på grund av remiss haft att yttra sig i ärendet såvitt angår däri framställda anspråk på ersättning av statsverket till förenämnda befattningshavare i Skövde stads tjänst — har i utlåtande den 19 februari 1936 ansett inet vara att erinra mot att, för den händelse rådhusrätten indroges, ersättning av statsmedel tillerkändes rådmännen i staden med belopp, som motsvarade vars och ens inkomster i rådmans-tjänsten. Nämnda belopp, å vilka dyrtidstillägg icke borde utgå, borde enligt statskontoret anvisas att utgå från allmänna indragningsstaten.

Den för rådmannen Pettersson av magistraten jämväl ifrågasatta ersättningen å 1,500 kronor, i händelse uppdraget såsom fastighetsregisterförare frånginge honom, har statskontoret däremot ansett sig icke kunna förorda.

Ifrågavarande uppdrag, som enligt länsstyrelsens beslut den 25 november 1922 gällde tills vidare, vore nämligen att betrakta såsom tillfälligt.

I fråga om den för rådmannen Rudstedt i egenskap av kronouppbörds-kassör begärda ersättningen för mistad uppbördsprovision å landstingsmedel har statskontoret anfört följande.

Statskontoret ville erinra, att enligt landstingslagen landstingen vore oförhindrade att genom särskilda beslut ordna uppbörd och debitering av landstingsmedel på annat sätt än som i 48 § landstingslagen förutsåges såsom det normala. Någon rätt för vederbörande tjänsteman till ersättning för den inkomstminskning, som kunde uppstå därigenom, att landstinget beslutade, att landstingskatten skulle debiteras och uppbäras i annan ordning än genom länsstyrelsens försorg i samband med kronoskatten, torde icke föreligga. Det torde i detta sammanhang böra nämnas, att dylik ersättning icke ansetts böra utgå, då enligt riksdagens beslut en reducering vidtagits i avseende å grunderna för uppbördsprovisionens utgående. Statskontoret ansåge därför, att Rudstedt icke kunde göra gällande någon rätt att i förevarande fall komma i åtnjutande av ersättning för den inkomst, han ginge förlustig, för den händelse bestyret med uppbörden av kronoutsylderna övertoges av postverket.

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

Stadsfullmäktige i Skövde hava på vissa i fullmäktiges beslut den 23 januari 1936 närmare angivna, med 1) — 5) betecknade villkor samtyckt till att staden i judiciellt avseende förenas med Gudhems och Kåkinds domsaga. Av ifrågavarande villkor avse villkoren 1) och 2) frågor rörande tingslagsindelning, tingsordning, tingsställe samt kansliort för den nya domsagan. Vad stadsfullmäktige härutinnan hemställt står i överensstämmelse med vad som ur allmän rättsskipningssynpunkt måste anses lämpligt. Det är min avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att i dessa hänseenden meddela bestämmelser av det innehåll som anges i stadsfullmäktiges beslut. Villkoren 3) och 4) angå frågan om uppförande av en för staden och domsagan i övrigt gemensam domstolsbyggnad i Skövde. Med hänsyn till de tingshusbyggnadsskyldiges i Gudhems och Kåkinds härader beslut i ämnet den 11 februari 1936 läser uppfyllandet av sistnämnda villkor få anses säkerställt.

Återstår härefter villkoret 5) eller frågan i vilken omfattning statsverket bör övertaga stadens förpliktelser beträffande avlöning m. m. till innehavare av befattningar som genom rådhusrättens upphörande indragas. Uppenbart är att staden vid frivillig förening med domsagan icke i förevarande hänseende bör komma i sämre ställning än staden skulle hava haft, därest föreningen skett mot stadens bestridande. Sålunda bör statsverket, på sätt statskontoret tillstyrkt, övertaga kostnaderna för de löneförmåner, sammanlagt beräknade till 4,438 kronor årligen, som rådmännen i staden äro tillförsäkrade. Anledning föreligger däremot icke för statsverket att till rådmannen Pettersson gälda ersättning motsvarande det arvode som han uppburit för visst tillfälligt uppdrag.

Utöver vad nu angivits torde statsverket böra åtaga sig att utgiva gottgörelse till rådmannen Rudstedt för mistad uppbördsprovision. Såsom statskontoret framhållit kan Rudstedt visserligen icke anses äga något rättsligen grundat anspråk på ersättning härför. Billighetsskäl kunna emellertid åberopas för denna ersättning. Härtill kommer — och detta är det avgörande — att det måste anses såsom ett starkt allmänt intresse att föreningen mellan staden och domsagan kommer till stånd utan användande av den möjlighet till föreningens genomförande tvångsvis som 2 § i den förut omförmälda

lagen om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende anvisar. I detta sammanhang må endast framhållas angelägenheten därav att den för alla parter förmånliga, mellan staden och de tingshusbyggnadsskyldige i domsagan under förutsättning av föreningens genomförande på frivillighetens väg träffade överenskommelsen angående uppförande av nytt tingshus ej omintetgöres. Mot storleken av det till Rudstedt begärda ersättningsbeloppet, 1,200 kronor om året, har jag intet att erinra. Förmånens åtnjutande synes emellertid böra upphöra i och med att Rudstedt — som jämväl efter stadens uppgående i domsagan torde komma att kvarstå i tjänst såsom stadsfogde med skyldighet att verkställa mantalsskrivning och debitering av utskylder — i denna sin egenskap av staden pensioneras.

Den i ärendet förebragta utredningen har övertygat utskottet om att det måste anses vara ett allmänt intresse, att förening i judiciellt avseende mellan Skövde stad samt Gudhems och Kåkinds domsaga kommer till stånd. Utskottet finner det önskvärt, att denna förening åstadkommes utan användande av den möjlighet till föreningens genomförande tvångsvis, som 2 § i lagen den 17 juni 1932 om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende anvisar. Med hänsyn härtill anser sig utskottet böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, även om utskottet icke kunnat undgå att av principiella skäl hysa viss tvekan rörande lämpligheten av att rådmannen Rudstedt tillerkännes gottgörelse av statsmedel för mistad uppbördsprovision.

Utskottet.

Under återopande härav får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva,

a) att till rådmännen i Skövde Karl Johan Pettersson, Tage Edvard Rudstedt, Arvid August Heliodor Edlund och Anders Oskar Johansson må från och med den dag, då föreskrift om stadens förenande i judiciellt avseende med Gudhems och Kåkinds domsaga träder i kraft, från allmänna indragningsstaten under deras återstående livstid utbetalas årlig gottgörelse av 3,352 kronor till Pettersson, 816 kronor till Rudstedt samt 135 kronor till en var av Edlund och Johansson, med iakttagande av att å förmånen dyrtidstillägg icke skall utgå;

b) att till Rudstedt må från och med nyssnämnda dag, så länge han kvarstår i tjänst såsom stadsfogde med skyldighet att verkställa mantalsskrivning och debitering av utskylder, från allmänna indragningsstaten årligen utbetalas ytterligare gottgörelse med 1,200 kronor, med iakttagande av att ej heller å detta belopp dyrtidstillägg skall utgå.

Stockholm den 28 april 1936.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Carlsson* i Gävle, *Olof Olsson*, *Bergqvist*, *Nilsson* i Gränebo, *Svensson* i Kompersmåla, *Asplund*, *Wallés*, *Nilsson* i Fredriksfält, *Sandén*, *Tham*, *Johanson* i Faleberg och *Bäcklund*, samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Jansson*, *Strindlund*, *Andersson* i Höör, *Persson* i Falla, *Svensson* i Grönvik, *Jonsson* i Eskilstuna, *Olofsson* i Digernäs, *Isacsson*, *Aronson*, *Olsson* i Staxäng och *Persson* i Tidaholm.

Reservation

av herrar *Olof Olsson*, *Nilsson* i Gränebo, *Nilsson* i Fredriksfält, *Sandén*, *Jansson* i Falun, *Strindlund*, *Andersson* i Höör, *Persson* i Falla, *Svensson* i Grönvik, *Jonsson* i Eskilstuna och *Isacsson*, vilka ansett att utskottets utlåtande och hemställan bort hava följande lydelse:

»Den i ärendet förebragta utredningen har övertygat utskottet om att det måste anses vara ett allmänt intresse, att förening i judiciellt avseende mellan Skövde stad samt Gudhems och Kåkinds domsaga kommer till stånd. Kungl. Maj:ts förslag har därför icke givit utskottet anledning till erinran i annat hänseende än beträffande den ifrågasatta gottgårelsen av statsmedel till rådmannen Rudstedt för mistad uppbördsprovision.

Till stöd för förslaget i denna del har departementschefen åberopat billighetsskäl. Något rättsligen grundat anspråk å gottgårelse har däremot icke ansetts föreligga.

Utskottet kan icke dela departementschefens uppfattning, att billighetsskäl böra tillmätas avgörande betydelse i förevarande hänseende. Enligt utskottets mening bör den principen upprätthållas, som kommit till uttryck i lagen den 17 juni 1932 om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende, nämligen att statsverket endast övertager stads förpliktelser beträffande avlöning och pension till innehavare av befattning, som genom rådhusrättens upphörande indrages. Utskottet anser sig sålunda böra avstyrka bifall till det begärda medgivandet att till Rudstedt utbetala gottgårelse för mistad uppbördsprovision.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag medgiva, att till rådmännen i Skövde Karl Johan Pettersson, Tage Edvard Rudstedt, Arvid August Heliodorus Edlund och Anders Oskar Johansson må från och med den dag, då föreskrift om stadens förenande i judiciellt avseende med Gudhems och Kåkinds domsaga träder i kraft, från allmänna indragningsstaten under deras återstående livstid utbetalas årlig gottgårelse av 3,352 kronor till Pettersson, 816 kronor till Rudstedt samt 135 kronor till en var av Edlund och Johansson, med iakttagande av att å förmånen dyrtidstillägg icke skall utgå;

b) avslå Kungl. Maj:ts hemställan om medgivande att till Rudstedt från och med nyssnämnda dag, så länge han kvarstår i tjänst såsom stadsfogde med skyldighet att verkställa mantalsskrivning och debitering av utskylder, från allmänna indragningsstaten årligen utbetala ytterligare gottgörelse med 1,200 kronor.»
